

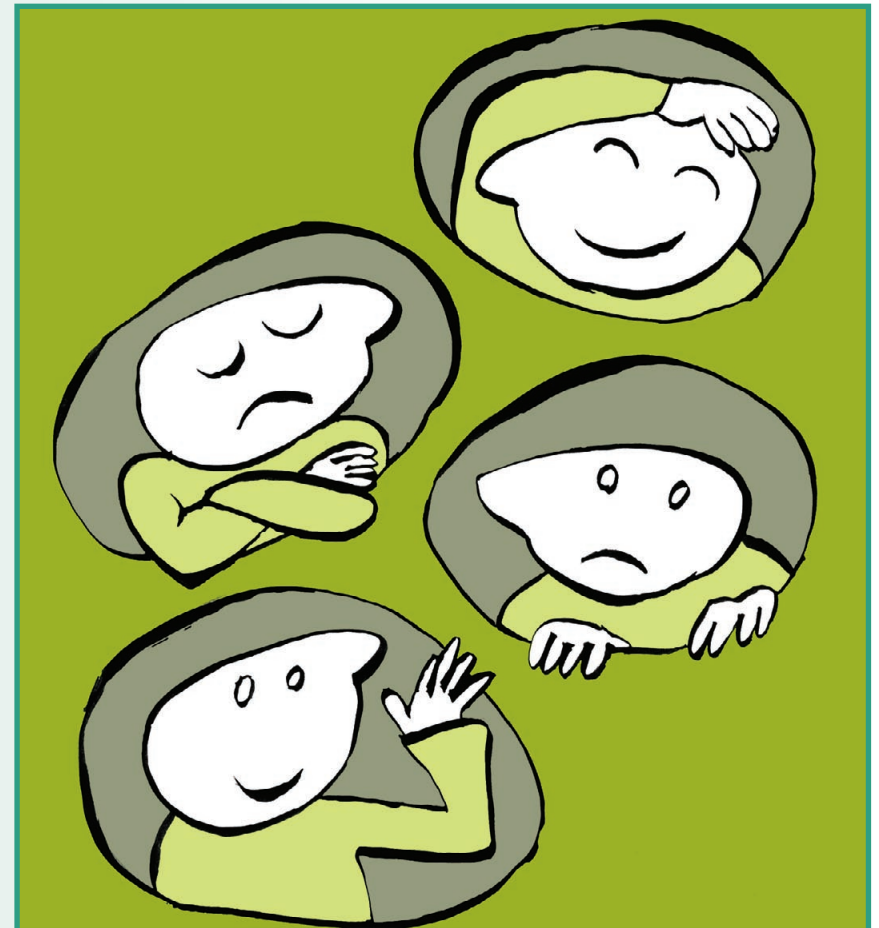
„ÚGY ÉRZEM, HOGY...”

JÁTÉK AZ ÉRZELEMKIFEJEZÉSI TECHNIKÁKKAL

A modul szerzője:
Takáts Rita

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

4. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a A történet megismerése					
A	A tanító felolvassa <i>Az elveszett kincsek</i> című mesét. 10 perc	Szövegértés Problémafelvetés	Frontális munka – bemutatás		P1 (Mese)
B	A tanító felolvassa <i>Az elveszett kincsek</i> című mesét. A jó olvasási és szövegértési készséggel rendelkező és vizuális tanulási módszerekkel könyvben tanuló gyerekek önállóan olvassák. 10 perc	Szövegértés Problémafelvetés	Frontális munka – bemutatás Önálló munka – egyéni olvasás	D1 (Mese)	
I/b Spontán reakciók					
A	Megbeszéljük, hogy ki mit gondol a mesében felvetett témáról. 10 perc	Összefüggések felismerése	Kooperatív tanulás – beszélgetőkör		
B	A megismert szöveg hatására létrejött spontán reakcióikat, véleményüket megosztják egymással a diákok. Ha a gyerekek ebben nem elég járatosak, kérdésekkel irányíthatjuk őket. Nem kötelező a véleménynyilvánítás. 10 perc	Összefüggések felismerése	Kooperatív tanulás – beszélgetőkör		

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/c Érzelemtár					
A	A megismert történet alapján a gyerekek párokban összegyűjtik azokat a pozitív érzelmeket, amelyeket a mesében szereplő nép szeretett volna visszaszerezni, majd melléjük sorolják ezek ellentétpárjait is. Két-két pár közösen is megvitatja a témát. 10 perc	Együttműködési készség a konszenzus megteremtésére Kombinatív képesség	Kooperatív tanulás – páros munka – gondolkozz, beszéld meg!	papír, írószer	
B	A logikai/matematikai intelligenciában domináns diákok egy idődiagramot készítenek, melyben a történet egyes estéinek eseményeit és az ahhoz kapcsolódó érzéseket rögzítik. 10 perc	Logikai készség	Egyéni munka – kutatás	papír, írószer	
I/d Közös kiegészítés					
A	Az bizonyos, hogy a gyerekek mindenféle érzelmi árnyalatot ismernek tapasztalatból, de talán a megnevezés nem mindig könnyű. A listában esetlegesen pár nélkül maradt érzelmek kiegészítését körülírással, illetve a kifejezések pontosításával végzik el. 5 perc	Szókincsfejlesztés Fogalmazás	Frontális munka – magyarázat		

Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek		
			Diák	Pedagógus	
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Add tovább a mozdulatot!					
A	A gyerekek körben állva utánozzák a tanár, majd az egymás által útjára indított gesztusokat. Meg is nevezik a látott gesztusokat vagy érzelmeket. 10 perc	Nonverbális kommunikáció Empátia	Drámajáték – Add tovább a mozdulatot!		P2 (Add tovább a mozdulatot!)
B	A személyen belüli (intraperszonális) intelligenciában domináns gyerekeket kérjük meg, hogy a játék közben látott tapasztalatait rögzítsék, és jegyzeteik alapján készítsenek ebből egy beszámolót. Ez természetesen otthon vagy később készül el, eredményét a szerző beleegyezésével megismertethetjük a többiekkel is. 10 perc	Verbális kommunikáció Figyelem Empátia	Frontális munka – beszélgetőkör Egyéni munka – beszámoló	papír, írószer	
Az első óra vége.					
II/b Gesztusjáték					
A	A gyerekek párokban vagy triókban némajátékkal eljátszák valamilyen érzelm kinyilvánítását egymás felé, a nézőknek ki kell találniuk a megjelenített érzelmet. 15 perc	Nonverbális kommunikáció Önreflexió	Frontális munka – páros drámajáték		
B	A vizuális/térbeli intelligenciában domináns diákok valamilyen színes technikát felhasználva kisebb képeken nonfiguratív formában többféle, akár ellentétes előjelű érzelmet jelenítenek meg. 20 perc	Önreflexió Kreativitás A vizuális nyelv alapelemeinek tudatos használata	Egyéni munka – képalpotts	papír, színes toll vagy festék	

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A zenei intelligenciában domináns diákok egyszerű eszközökkel és saját hangjukkal olyan „zeneművet” készítenek, amely különböző érzelmeket fejez ki. 15 perc	Önreflexió Kreativitás	Egyéni, esetleg páros munka – zenealkotás	olyan tárgyak, amikkel zajt, zörejt lehet kelteni	
II/c Bemutatók					
A	Az elkészült zeneművek, vizuális alkotások, illetve a legjobbnak ítélt gesztusjátékok közös megtekintése. 15 perc	Figyelem Kommunikáció	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör – csoportos bemutatás		
II/d Érzésmondatok					
A	A gyerekek közös szoborcsoportot készítenek, egyet, melyben jól érezzük magunkat, egyet, melyben rosszul érezzük magunkat. 5 perc	Nonverbális kommunikáció Önreflexió	Dramajáték – szoborcsoport		
A második óra vége.					
II/e Érzelmi hatások					
A	A pedagógus felolvassa Petőfi Sándor <i>Falu végén kurta kocsmá</i> című versét. 5 perc	Szövegértés Problémafelvetés	Frontális munka – bemutatás		P3 (Vers)
B	Azok a gyerekek, akik számára ez megkönnyíti a szövegfeldolgozást, leírva is követik Petőfi Sándor <i>Falu végén kurta kocsmá</i> című versét. 5 perc	Szövegértés Problémafelvetés	Egyéni munka – olvasás	D2 (Vers)	

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/f Elemzés					
A	Szövegfeldolgozás–verselemzés A szöveg elemzése az érzelmek kifejezésének hatását kívánja bemutatni és megfogalmazni. A pedagógus kérdésekkel irányítja a gyerekek figyelmét az érzelemkifejezés vizsgálatára. 10 perc	Összefüggések felismerése	Frontálisan munka – megbeszélés		
A második óra vége					
II/g Szituációs játékok					
A	Kisebb csoportokban a gyerekek különböző helyzeteket játszanak el, melyben érzelmeik kifejezését gyakorolhatják. 15 perc	Nonverbális kommunikáció Csoportkezelő képesség Önreflexió	Drámajáték – improvizáció		P4 (Szituációs játék)
B	Azok a gyerekek, akik számára ez a közlésforma nagyon nehéz, készíthetnek digitális fényképezőgéppel portrékat, melyen a drámajáték résztvevőinek karakteres arckifejezéseit rögzítik. 15 perc	Kreativitás Empátia A vizuális nyelv alapelemeinek tudatos használata	Egyéni munka – képalakítás fényképezőgéppel	digitális fényképezőgép	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Beszámolók					
A	A csoportok bemutatják az elkészült mini-jeleneteket, vagy a legjobb pillanatokat rögzítik állóképekben. 15 perc	Figyelem Kommunikáció	Frontális munka – csoportos bemutatás		

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanító az elkészült portrékat kivetíti. Közösen megpróbálják kitalálni és megnevezni a portrén látható érzelmet. 15 perc	Figyelem Kommunikáció	Frontális munka – egyéni bemutatás	digitális fényképezőgép, letöltő kábel, számítógép	
III/b Befejezetlen mondatok					
A	A játék során tapasztalt érzelmekről egy-egy mondatot mondanak a gyerekek, amelyek mindegyike valamely érzellel kezdődik, és a modul során átélt tapasztalatokra vonatkozik Például: „Dühös voltam, amikor...”, vagy „Megtörténtem, amikor...” Mondataik befejezése egyben a modul értékelése is, hiszen ha pontosabban tudjuk kifejezni érzelmi árnyalatainkat, akkor célt értünk. 10 perc	Önreflexió Rendszerező képesség	Frontális munka – beszélgetőkör	papír, írószer	

MELLÉKLETEK

P1 MESE

AZ ELVESZTETT KINCSEK

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy birodalom. Lakói kedves, szorgalmas, jóra való emberek voltak. Ha egymás arcába néztek, szemük mosolygós, szájuk nevetős, szívük szeretettel teli lett.

Ám egy szomorú napon arra ébredtek, hogy arcukról eltűnt a mosoly, eltűntek a kifejezések, szemük fakó lett, és szívük kopár. Így telt el egy esztendő, mikor a legbölcsebb ember összehívta birodalom lakóit, és így szólt:

– En amondó vagyok, induljunk el, keressük meg mi a bajok forrása, és hozzuk haza újra arcunkra az érzéseket!

Nosza, vándorútra keltek, és mint minden vándor, ők is az Esthajnalcsillagot kezdték követni.

Alkonyatra egy különös ködös kis tóhoz érkeztek, melynek tükrén lidércfények lebegtek. Vízitündérek tanyája volt e tó, mélyén szivárványos halak úsztak lassú némasággal. Pikkelyeiken megcsillant a melegség, mint mikor az édesanya gyermekére néz. Így szólt a bölcs:

– Ez a melegség ismerős nekem, fogjuk ki hát a halakat!

Másnap estére egy furcsa kis kunyhóhoz értek. Szegénylegények tanyája volt a rozzant kis viskó, ütött-kopott tanyácska, ám valami menyeyei illat lengett körül mindent, mint amikor az első tavaszi virágok apró fintort csálnak az orrunk hegyére.

– Ismerős nekem ez az illat, mint a friss méz a fa odvában. Nosza, keressük meg, mi lehet ez!

A következő estén aprócska gombaházakhoz érkeztek. Kis manók tanyája volt ez, dolgos, szorgos manócskáké. Ahogy óvatosan lépegettek a parányi házak között, valami furcsa, bizsergető érzés kerítette őket hatalmába, mint amikor a patak hömpölygő vizének apró kavicsaira lép az ember meztelen talpa, és fölszalad a szemöldöke erre a csiklandozásra.

Így szólt a bölcs:

– Ismerem ezt az érzést. Keressük meg, mi ez az ismerős simogatás a lábunkon!

A másnap este egy koromfekete barlang bejáratánál érte őket utol. A szuroksötét boszorkánytanyán még az orruk hegyéig sem láttak. Rengeteg állat kúszott, repült, tekergőzött ott, mind-mind a boszorkánymesterek szolgálatában. Ám egyszer csak apró zúgásra lettek figyelmesek, mint mikor a májusi estén cserebogarak szárnyai rezegnek a gyümölcsfák közül, s ahogy az ember a fülét hegyezi, ráncok szaladnak szét a szemei körül. Így szólt a bölcs:

– Keressük csak meg ezeket a bogárkákat, hiszen oly jólesően ismerős nekem ez a halk zúgás!

A következő alkonyon hangos szipákolásra lettek figyelmesek. Hát amint közelebb mennek, látják ám, hogy egy park öreg fái közt síró királylányok ülnek, és csak hull, hull a könnyük, mint a záporosó. Így szólt a bölcs:

– Társaim! Vidítsuk fel a pityergő királylányokat, és vigyük magunkkal emlékül kacagásukat!

Az utolsó napon bűzös, kénes mocsáron keltek át. A túlparton pedig egyszerre feltűnt egy pikkelyes bőrrű hétfejű sárkány. Szájából halálós tüzet okádott, orrából szikra pattant. Nosza, zombékot ragadtak, s addig dobálták a sárkányt, míg összes feje le nem hullt. Akkor

látták, hogy a szörnyeteg egy szakajtó édes gyökeret őrzött, melynek ízétől összefut az ember szájában a nyál, s olyan édes jókedvre derül, mint a szerelmesek. Megízlelték hát a gyökeret, és a megszerzett kincsekkel hazaindultak.

Otthon meglepődve látták, hogy mindnyájuk arcára visszaköltözött a mosoly, szemükbe a csillogás; újra éreztek, újra nevettek, és újra éltek. És az érzések immáron soha többé el nem hagyták a birodalmat.

(A modul szerzőjének saját írása. Takáts Rita, Budapest, 2006. Még publikálatlan.)

P2 ADD TOVÁBB A MOZDULATOT!

A gesztusjáték levezetéséhez kört kell alakítanunk, melyben mindenki jól lát mindenkit. A tanár komolyságával és gesztusaival is mintát ad a gyerekeknek. A mozdulatokat indítsuk a legegyszerűbb érzelmek arckifejezéseivel (öröm, bánat), és fokozatosan haladjunk az összetettebb érzelmi kifejezések felé, amelyekhez már törzsünk és karunk mozgását is igénybe vesszük. Olyan kifejezéseket válasszunk, melyek általános érvényűek minden emberre. Például: sírás, nevetés, félelem, harag, köszönetnyilvánítás. A gyerekek egymás után utánozzák a mozdulatot. Akkor indítjuk útjára a következő gesztust, amikor az előző mozdulat körbeért. Ha jól megy a játék, a gesztusok kezdeményezését átadhatjuk a gyerekeknek is.

Ez a játék visszautalhat a 3. évfolyamosoknak készült „Sokfélék vagyunk” című modulra.

P3 VERS

Petőfi Sándor

Falu végén kurta kocsmá

Falu végén kurta kocsmá,
Oda rúg ki a Szamosra,
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegetne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálódik a cimbalmos,
A legények kurjongatnak,
Szinte reng belé az ablak.

„Kocsmárosné, aranyvirág,
Ide a legjobb borát,
Vén legyen, mint a nagyapám,
És tüzes, mint ifjú babám!

Húzd rá cigány, húzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltáncolom a pénzemet,
Kitáncolom a lelkemet!”

Bekopognak az ablakon:
„Ne zugjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni vágy.”

„Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba!...
Húzd rá, cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!”

Megint jönnek, kopogtatnak:
„Csendesebben vigadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édesanyám beteg.”

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpentik boraikat,
Végét vetik a zenének
S hazamennek a legények.

P4 SZITUÁCIÓS JÁTÉK

A játék során tapasztalatot szerezhetnek a gyerekek az agresszív, illetve szubmisszív magatartásformákról, mely egy későbbi, az asszertív problémamegoldást középpontba helyező játék előtanulmánya lehet. Segítsünk a gyerekeknek pontos helyszínt és szerepet választani. Javasolhatunk is nekik szituációkat, de saját ötleteiket is megvalósíthatják.

Javasolt szituációk:

A játszótéren a nagyok el akarják küldeni a focipályáról a kisebbeket (félelem, harag).

A család meglepetésbulit szervez a nagy 80. születésnapjára (meglepettség, meghiúsultság).

Meglátogatjuk a kórházban egy törött lábú osztálytársunkat (együttérzés).

Egy iskolai verseny díjkiosztója, ahol csapatunk első lett (büszkeség, összetartás).

Először pillantunk meg egy közös kiránduláson egy hatalmas vízesést (csodálkozás, fennköltség).

Stb.

